

Don't measure!

George P.A. Joosten, gaf als gepensioneerd tropenarts managementondersteuning in het Ndala Hospital

beeld: auteur

De achterkanten van bussen en vrachtwagens worden in Afrika vaak niet alleen versierd met afbeeldingen van wilde dieren, heiligen en beroemde personages maar ook met inspirerende en vertrouwenwekkende teksten als 'God is Great', 'Insh'Allah' of 'Jesus Saves'. Onlangs passeerde me een videocoach op volle snelheid en kon ik onder de meer dan levensgrote afbeelding van Barack Obama tussen het opwaaiende stof nog net de tekst 'In God we Trust' ontcijferen. Een over de volle breedte van een spatlap in grote vloeiende schrijffletters geschreven 'Don't measure!' bood mij tijdens een lange rit veel stof tot nadenken.

Als eerste schiet me een Tanzaniaanse collega te binnen, een niet-universitair opgeleide maar zeer ervaren AMO (Assistant Medical Officer). Hij was geneesheer-directeur geworden van een groot ziekenhuis waaruit een bekende Nederlandse hulporganisatie haar artsen al enige tijd heeft teruggetrokken omdat hun 'performance' en 'effectiviteit' niet gemeten kon worden zonder een *in depth* onderzoek dat meer zou kosten dan hun hele uitzending.

Hij keek me verschrikt aan toen ik hem vroeg 'Hoeveel vrouwen bevallen hier per jaar?' Ik corrigeerde me snel door toe te voegen: 'Ik hoef het niet precies te weten, maar ongeveer: vijfhonderd, duizend, tweeduizend?'

Hij trok me aan de arm naar het office: 'Dáár weten ze dat soort dingen.' Ik durfde hem niet

meer te vragen naar de honderden keizersneden, tientallen operaties van buitenbaarmoederlijke zwangerschappen en baarmoederextirpaties, die hij in zijn eentje per jaar verrichtte.

Ik zucht diep bij de gedachte aan het uitvoerige jaarverslag over 2008 waaraan ik – als jaarlijkse bezoeker van 'mijn' oude ziekenhuis, op verzoek van de lokale collega – bezig ben. Het blijkt hard trekken om de benodigde cijfers en gegevens bij elkaar te krijgen. Het lijkt op sommige afdelingen wel of de gegevens nog gemaakt moeten worden! En telkens ontdek ik weer dat de cijfers niet een beetje, maar onbegrijpelijk veel van elkaar verschillen of zelfs onderling in tegenspraak zijn.

'Meten is weten' geldt niet in ontwikkelingslanden. Meten helpt niet. Meten deprimeert, ontmoedigt en maakt iedere inspanning zinloos in het licht van wat er nog méér zou moeten gebeuren. Als je het aantal zieken wilt verminderen, blijken er alsmaar meer bij te komen en met de bestrijding van armoede is het al net zo. Het blijkt een bodemloze put. 'Meten' is hier geen 'weten', want het levert geen werkbare conclusie.

Het jaarverslag van het ziekenhuis is van belang om weldoeners te behouden en niet om werknemers te informeren over hun 'performance'. Donoren die geen jaarverslag ontvangen, zijn het ziekenhuis gauw vergeten.

Wil ik trouwens zelf wel meten? Ik wil wel weten hoeveel patiënten er opgenomen, geopereerd, gevaccineerd en behandeld zijn, maar liever niet hoeveel er toch weer ieder jaar gestorven zijn, hoeveel operatiewondinfecties er zijn opgetreden en hoeveel kinderen al na korte tijd wéér een bloedtransfusie nodig blijken te hebben. We weten wel dat het 'erg' is, maar willen niet weten 'hoe erg'. Dat er hier nog steeds honderden kleine kinderen per jaar dood gaan aan goed behandelbare malaria en longontsteking is een groot probleem maar is het voor de betrokken ouders en voor de behandelende dokters minder 'erg' als het er tientallen zijn?

'Don't measure!' Het zal niet vanuit deze overwegingen op de bus zijn aangebracht. De kreet is vast een oproep aan de politie om niet te meten met hoeveel kilometer per uur de maximumsnelheid wordt overschreden en medeweggebruikers van de weg worden getoeterd!

Op de spatlappen achter aan de bus staan inspirerende en vertrouwenwekkende teksten.

